

Sygn. akt II Ca 683/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2018 roku

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Bajor-Nadolska (spr.)

Sędziowie: SSO Małgorzata Klesyk

SSO Anna Pać-Piętak

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Ewa Banaszek

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2018 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku wstępnego Sądu Rejonowego w Starachowicach

z dnia 16 stycznia 2018 r. sygn. akt I C 391/17

oddala apelację.

II Ca 683/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem wstępnym z dnia 16 stycznia 2018 roku Sąd Rejonowy w Starachowicach uznał roszczenie J. K. za usprawiedliwione co do zasady.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny, z którego wynika, że w dniu 13 marca 2015 roku powód korzystał z basenu hotelowego przy hotelu (...) w S.. Po skorzystaniu z jacuzzi, które znajduje się na podwyższeniu, powód schodził po schodkach, trzymając się barierki, w końcowej fazie schodzenia puścił barierkę i gdy postawił nogę na podłodze poślizgnął się i upadł, doznając urazu lewej ręki. Badanie RTG wykazało złamanie podgłowe kości ramiennej bez przemieszczenia odłamów. Powód podjął leczenie i w dniu 7 maja 2015 roku był już zdolny do pracy. Właściciel hotelu (...) ma zawartą umowę ubezpieczenia odpowiedzialność cywilnej z (...) SA. Ubezpieczyciel odmówił powodowi wypłaty odszkodowania, uznając, że zdarzenie należy traktować jako nieszczęśliwy wypadek, któremu ubezpieczony nie był w stanie zapobiec. Przedsiębiorstwo prowadzone przez R. W. w postaci hotelu ma część biznesową, strefę (...) oraz część rekreacyjną, gdzie znajdują się 4 niecki basenowe, w tym jacuzzi. Cały kompleks jest zasilany za pomocą prądu, który jest niezbędny do pracy pomp oraz do filtrowania, uzdatniania i podgrzewania wody.

Sąd Rejonowy uznał, że same okoliczności zdarzenia nie budzą wątpliwości. Za podstawę odpowiedzialności przedsiębiorstwa prowadzonego przez R. W. uznał art. 435§1 k.c. z uwagi na to, że jest ono wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody, zaś szkoda jakiej doznał powód pozostaje w związku przyczynowym z ruchem tego przedsiębiorstwa. Zdarzenie powodujące szkodę miało miejsce na terenie hotelu (przedsiębiorstwa) podczas działania urządzeń poruszanych za pomocą sił przyrody (energii elektrycznej), w czasie korzystania przez powoda z urządzeń przedsiębiorstwa.

Od tego wyroku pozwany wywiódł apelację. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił: 1) naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 233§1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego, co w konsekwencji doprowadziło do sprzecznego z zasadami logiki i doświadczenia życiowego przyjęcia, że przedsiębiorstwo jest wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody i nie mogłoby funkcjonować bez prądu, podczas gdy w dobie rozwoju technologicznego użycie sił przyrody jest tak powszechne, że nie sposób wskazać jakiegokolwiek przedsiębiorcy, który by z tych sił nie korzystał; 2) naruszenie prawa materialnego – art. 435 §1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że właściciel basenu powinien ponosić odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, podczas gdy w przedmiotowym przypadku nie można uznać, iż przedsiębiorstwo jest wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody oraz na przyjęciu, że do zdarzenia nie doszło z wyłącznej winy powoda podczas gdy powód nie zachował należytej ostrożności, co w konsekwencji doprowadziło do wypadku.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Apelujący kwestionuje, zarówno w aspekcie procesowym jak i materialnoprawnym, ustalenie i przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że przedsiębiorstwo prowadzone przez R. W. w postaci hotelu (...) jest przedsiębiorstwem wprowadzającym w ruch za pomocą sił przyrody. Sąd Okręgowy podziela jednak ustalenia faktyczne, które dały podstawę do zastosowania art. 435§1 k.c. jak i argumentację prawną zawartą w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W rozumieniu art. 435§1 k.c. przedsiębiorstwem jest zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej (art. 55¹k.c.). Skarżący podkreśla, że sam kompleks basenowy nie jest przedsiębiorstwem a tylko jednym z elementów działalności ubezpieczonego, który prowadzi hotel. Przedmiotem oceny winna być cała działalność ubezpieczeniowego, a więc działalność hotelowa, a w odniesieniu do niej nie można uznać, że jest wprowadzanie w ruch za pomocą sił przyrody w rozumieniu art. 435§1 k.c. W ocenie Sądu Okręgowego nie ma uzasadnienia do wyłączenia możliwości stosowania art. 435§1 k.c. do szkód zaistniałych na terenie basenu, tylko z tego powodu, że jest to część szerszej działalności przedsiębiorstwa. Baseny stanowią część zorganizowanego zespołu składników materialnych, służących do prowadzenia działalności gospodarczej. Pojęcie ruchu przedsiębiorstwa odnosi się do jego funkcjonowania jako całości a nie do poszczególnych elementów. Przedsiębiorca R. W. nie prowadzi odrębnego basenu. Kompleks basenowy pozostaje w związku z hotelem, niezależnie od tego, że mogą korzystać z niego także osoby „z zewnątrz”, które w danym momencie nie korzystają z usług hotelowych. Jest to zatem część przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 435§1 k.c.

Zgodzić się należy z poglądem Sądu I instancji co do wprowadzania kompleksu basenowego w ruch za pomocą sił przyrody, w tym wypadku energii elektrycznej. Jest ona niezbędna do uruchamiania pomp, uzdatniania wody, podgrzewania wody. Sam R. W. przesłuchany w charakterze świadka, zeznał, że bez energii elektrycznej praca basenu nie byłaby możliwa. Do zastosowania przepisu art. 435§1 k.c. nie wystarczy aby przedsiębiorstwo bezpośrednio wykorzystywało elementarne siły przyrody (np. energię elektryczną) do zasilania, co jest obecnie zjawiskiem powszechnym, lecz chodzi o procesy polegające na przetwarzaniu energii elementarnej na pracę urządzeń. Zastosowana siła przyrody nie może stanowić siły wspomagającej lecz powinna stanowić niejako siłę napędową

przedsiębiorstwa, bez użycia której nie byłoby możliwe osiągnięcie celu przedsiębiorstwa. W orzecznictwie i doktrynie podkreśla się, że wprowadzenie zaostregożonego reżimu odpowiedzialności – na zasadzie ryzyka – w odniesieniu do przedsiębiorstw wprowadzanych w ruch za pomocą sił przyrody, było podyktowane szczególnym zagrożeniem dla otoczenia. Dlatego przy ocenie czy przedsiębiorstwo jest wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody należy brać pod uwagę stopień zagrożenia ze strony urządzeń, stopień komplikacji przy przetwarzaniu energii elementarnej ogólny poziom techniki. Istotne znaczenie ma to czy czynnik mechaniczny przeważa nad czynnikiem ludzkim (por. wyrok SN z 21.08.1987r., IICZ 222/87, OSNC 1989/1/17, wyrok SN z 16.03.1983r., ICR 33/83, OSNCP 1983/12/196, uchwała SN z 12.07. (...), IV CR 216/77, OSNC 1978/4/73). W ocenie Sądu Okręgowego kompleks basenów spełnia te kryteria. Jest on wprowadzany w ruch za pomocą energii elektrycznej, bez której nie byłoby możliwe osiągnięcie celu dla jakiego baseny utworzono, a czynnik mechaniczny przeważa nad czynnikiem ludzkim.

Aby można było przypisać prowadzącemu na własny rachunek przedsiębiorstwo wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody, odpowiedzialność za zaistniałą szkodę, musi dojść do jej wyrządzenia przez ruch tego przedsiębiorstwa. Pojęcie ruchu przedsiębiorstwa jest traktowane w orzecznictwie szeroko. Dlatego za szkody wyrządzone przez ruch przedsiębiorstwa uważa się te, które są skutkiem użycia sił przyrody i pozostają w związku przyczynowym z niebezpieczeństwem wynikającym z zastosowania tych sił, jak i wtedy, gdy szkoda pozostaje w związku tylko z samym ruchem przedsiębiorstwa jako całości. W tym ujęciu przez ruch przedsiębiorstwa należy rozumieć każdą działalność przedsiębiorstwa, nie tylko tą, która jest związana z działaniem sił przyrody (por. wyrok SN z 5.01.2001r., V CKN 190/00, Lex nr 52421).

Warunkiem odpowiedzialności jest także normalny związek przyczynowy między ruchem przedsiębiorstwa a szkodą. Związek przyczynowy występuje już wtedy gdy szkoda wystąpiła w wyniku zdarzenia funkcjonalnie powiązanego z działalnością przedsiębiorstwa wprowadzanego w ruch za pomocą sił przyrody (por. wyrok SN z 11.12.1963r., (...) 116/63, (...) 1965, z. 5, poz. 94, wyrok SN z 9.05.2008r., IIICSK 360/07, Lex nr 424387).

Wobec przedstawionych wyżej rozważań, wskazać należy, że zdarzenie powodujące szkodę – poślizgnięcie się na mokrej posadzce i upadek powoda po wyjściu z jacuzzi, było związane z ruchem przedsiębiorstwa, którego częścią składową jest kompleks basenowy. Zaistniała szkoda pozostaje więc w związku przyczynowym z ruchem tego przedsiębiorstwa.

Odpowiedzialność prowadzącego na własny rachunek przedsiębiorstwo wprowadzane w ruch za pomocą sił przyrody jest oparta na zasadzie ryzyka i może być wyłączona z przyczyn wskazanych w art. 435§1 k.c. Przesłankami egzoneracyjnymi są: siła wyższa, wystąpienie szkody z wyłącznej winy poszkodowanego, wystąpienie szkody z winy osoby trzeciej, za której czyny prowadzący przedsiębiorstwo odpowiedzialności nie ponosi. W apelacji skarżący powołuje się na wyłączną winę poszkodowanego. Ocena winy poszkodowanego jest dokonywana w kategoriach adekwatnego związku przyczynowego a więc wyłączenie odpowiedzialności zachodzi wtedy gdy zawinione zachowanie poszkodowanego było jedyną przyczyną szkody. Zachowanie poszkodowanego musi być zawinione. Ocena winy następuje według tych samych kryteriów, które stosuje się do winy sprawcy szkody. Zachowanie poszkodowanego musi więc być takie aby można było postawić mu zarzut. Ciężar wykazania wyłącznej winy poszkodowanego spoczywa na prowadzącym przedsiębiorstwo, stosownie do treści art. 6 k.c., skoro wynika z tego korzystny dla przedsiębiorcy skutek prawny. Nie wystarczy – jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie – powołanie się na dochowanie wszelkich zasad staranności ze strony prowadzącego przedsiębiorstwo. Nie był kwestionowany fakt wybudowania kompleksu basenowego zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i wyposażenia go w nowoczesne urządzenia wspomagające usuwanie nadmiaru wody. Na pozwanym spoczywał ciężar wykazania, że upadek powoda na basenie był zawiniony wyłącznie przez niego. Pozwany nie zaoferował dowodów na te okoliczności. Wbrew argumentacji apelującego, nie jest też wystarczającą przesłanką do przypisania winy powodowi fakt, że w pierwszym zgłoszeniu szkody do ubezpieczyciela ocenił on zdarzenie jako nieszczęśliwy wypadek. W tym procesie powód takiej okoliczności nie podnosił, natomiast powołał się na to, że w miejscu gdzie kończą się schody prowadzące z jacuzzi była duża ilość wody, zaś on ostrożnie schodził ze schodów, a z basenów przy hotelu (...) korzysta od lat. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności przytoczone przez pozwanego, przy braku szerszej jego inicjatywy dowodowej, nie dają podstawy do oceny zachowania powoda jako zawinionego i będącego jedyną przyczyną powstałej szkody w postaci

uszczerbku na zdrowiu. Sam fakt poślizgnięcia się na posadzce wykonanej zgodnie z wymogami budowlanymi, nie jest jednoznaczny z wyłączną winą powoda.

Wobec przytoczonych okoliczności Sąd Okręgowy uznał apelację za niezasadną i oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c.

SSO Anna Pać-Piętak SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Małgorzata Klesyk